

SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Sociální politika

Předmět, metoda a prameny
právní úpravy SZ

Sociální politika a sociální zabezpečení

- člověk je tvor společenský
- vždy má potřebu sociálního bezpečí (od zabezpečení fyzické podstaty až po zabezpečení proti hospodářským rizikům a určitý životní standard)
- postupně hledá způsoby tohoto zabezpečení
- vyvíjí se i vztah státu k sociálnímu bezpečí
- sociální stát

Sociální politika

- co autor, to jiná definice
- sociální politika – první rozlišení
 - sociální opatření, která zajišťují chod ekonomiky
 - sociální opatření měnící chod ekonomiky
 - sociální opatření směřující k ekonomickému blahobytu a zajištění určitého životního standardu

Sociální politika

- sociální politika – druhé rozlišení
 - široké pojetí: jednání státu, kterým je ovlivňována sociální realita dané společnosti (dlouhodobé koncepční úvahy o sociální politice)
 - jako oblast hospodářské politiky, má eliminovat sociální tvrdosti, které doprovázejí fungování tržního mechanismu (zaměstnanost, mzdový vývoj, sociální zabezpečení)
 - úzké pojetí - sociální politika je ztotožněna se sociálním zabezpečením

Sociální politika

- definice vlastní:
- cílevědomá činnost subjektů, která směřuje k vytváření vhodných podmínek pro všestranný rozvoj jedince
- subjekty sociální politiky
 - stát
 - zaměstnavatel
 - obec
 - církve a charitativní sdružení
 - občanská sdružení
 - občan sám a jeho rodina

Sociální politika – základní principy a funkce

- základní principy
 - princip sociální spravedlnosti
 - princip sociální solidarity
 - princip subsidiarity
 - princip participace
- funkce
 - ochranná
 - rozdělovací a přerozdělovací
 - homogenizační
 - stimulační
 - preventivní

Nástroje sociální politiky

- prostředky, jimiž jsou naplňovány cíle sociální politiky
 - právo
 - peníze
 - instituce
- nejvýraznějším nástrojem se právo sociálního zabezpečení

Sociální zabezpečení jako právní odvětví

Souhrn právních norem, které upravují chování subjektů ve společenských vztazích vznikajících při poskytování hmotného zabezpečení či jiné pomoci fyzickým osobám, které v důsledku sociálních událostí, právem akceptovaných, takové plnění či pomoc potřebují

Právo sociálního zabezpečení jako právní odvětví

- předmět – upravuje společenské vztahy
- metoda právní úpravy
- vztahy k jiným právním odvětvím

Právo sociálního zabezpečení upravuje vztahy vznikající

- při poskytování zdravotní péče
- při zabezpečení v dočasné pracovní neschopnosti
- při zabezpečení v dlouhodobé a trvalé pracovní neschopnosti
- při zabezpečení těhotných žen, matek
- při zabezpečení výchovy a výživy dětí v rodině
- při zabezpečení ve stáří
- při ztrátě živitele
- při sociální potřebnosti
- v nezaměstnanosti
- při pracovních úrazech a nemocích z povolání

System práva sociálního zabezpečení

- Sociální pojištění
 - zdravotní pojištění – určeno všem fyzickým osobám s trvalým pobytem na území ČR, řeší otázky úhrady za poskytování zdravotní péče
 - nemocenské pojištění – určeno ekonomicky aktivním osobám, nahrazuje ztrátu příjmu při krátkodobé sociální události
 - důchodové pojištění – určeno osobám, které dlouhodobě nebo trvale nemohou být ekonomicky aktivní, nahrazuje ztrátu příjmu
 - *úrazové pojištění – určeno zaměstnancům, nahrazuje ztrátu příjmu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání*
- státní sociální podpora – určeno fyzickým osobám s trvalým pobytem na území ČR, nástroj pomoci rodinám s dětmi
- sociální pomoc – určeno osobám s trvalým pobytem na území ČR, které jsou sociálně potřebné

Prameny práva sociálního zabezpečení

- normativní akty
- normativní smlouvy
- právní precedenty
- obyčeje

Normativní právní akty

- pestrost sociálních událostí, při nichž je poskytováno plnění
- vnitřně strukturovaný systém s relativní nezávislostí jednotlivých systémových součástí
- prameny nutno diferencovat podle systémových součástí

Veřejné zdravotní pojištění

- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- a další

Nemocenské pojištění

- zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 32/1957 Sb., o nemocenské péči v ozbrojených silách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, dávkách v mateřství a přídavicích na děti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů

Důchodové pojištění

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním připojištění se státním příspěvkem, ve znění pozdějších předpisů
- řada prováděcích předpisů, zejména
 - nařízení vlády o stanovení všeobecného vyměřovacího základu a přepočítacího koeficientu
 - nařízení vlády o zvýšení důchodů

Státní sociální podpora

- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů

Sociální péče

- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 114/1988 Sb., o působnosti orgánů ČR na úseku sociálního zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů

Normativní smlouvy

- mezinárodní smlouvy mnohostranné
 - mezinárodní pakt o občanských a politických právech
 - mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech
 - Evropská sociální charta
 - Evropský zákoník sociálního zabezpečení
 - úmluvy Mezinárodní organizace práce
- mezinárodní smlouvy dvoustranné
 - smlouvy o sociální politice, sociálním zabezpečení, zdravotním pojištění, zejména se sousedními státy (např. smlouva se SR, Francií a dalšími)
- kolektivní smlouvy

Komunitární právo

- čl. 42 smlouvy o ES, ale i další
- nařízení Rady č. 1408/71/EHS o aplikaci soustav sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby ...
- nařízení Rady č. 574/72/EHS stanovující postup při provádění nařízení č. 1408/71/EHS
- směrnice
 - směrnice Rady č. 79/7/EHS o implementaci principu rovného zacházení s muži a ženami ve věcech sociálního zabezpečení
 - směrnice Rady č. 86/378/EHS o implementaci principu rovného zacházení s muži a ženami v zaměstnaneckých soustavách sociálního zabezpečení